

Briselē, 2025. gada 4. decembrī
(OR. en)

16330/25

COMPET 1294	POLCOM 369
IND 577	FDI 59
MI 1010	ENV 1333
RELEX 1625	ENER 649
WTO 123	DUAL USE 59
COMER 183	TELECOM 458
CYBER 365	MAP 155
RECH 544	RC 56
PROCIV 177	

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 3. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 945 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI <i>RESourceEU</i> rīcības plāns: kritiski svarīgo izejvielu stratēģijas ātrāka īstenošana, lai pielāgotos jaunajai realitātei

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 945 final.

Pielikumā: COM(2025) 945 final

Briselē, 3.12.2025.
COM(2025) 945 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

***RESourceEU* rīcības plāns:**

kritiski svarīgo izejvielu stratēģijas ātrāka īstenošana, lai pielāgotos jaunajai realitātei

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU
KOMITEJAI**

***RESourceEU* rīcības plāns:**

**kritiski svarīgo izejvielu stratēģijas ātrāka īstenošana, lai pielāgotos jaunajai
realitātei**

IEVADS

Vēsture ir parādījusi, ka ar pietiekami vērienīgiem mērķiem un pareizajiem instrumentiem ES spēj samazināt pat dziļi iesakņojušos atkarību. To pierādīja *REPowerEU*⁽¹⁾, kas deva iespēju pārveidot mūsu enerģētikas nozari, tai skaitā pakāpeniski pārtraukt Krievijas gāzes importu. Šodien Komisija pieņem rīcības plānu *RESourceEU*, kurā līdzīga riska mazināšanas un diversifikācijas loģika tiek piemērota kritiski svarīgām izejvielām. *RESourceEU* mobilizē plašu politikas instrumentu klāstu, kā arī privātā un publiskā sektora dalībniekus, lai nodrošinātu, ka ar kopīgiem centieniem ES paātrina Kritiski svarīgo izejvielu stratēģijas īstenošanu, samazina kritisko atkarību un stiprina ekonomisko drošību.

2024. gadā ES jau ir nākusi klajā ar vērienīgiem pasākumiem Kritiski svarīgo izejvielu aktā (KSIA)⁽²⁾. Šajā aktā ir noteikti skaidri ES piegādes drošības mērķi: līdz 2030. gadam ES būtu jāspēj iegūt 10 %, pārstrādāt 40 % un reciklēt 25 % no tās patērētajām stratēģiskajām izejvielām⁽³⁾. Vienlaikus ES būtu jānodrošina piegādes diversifikācija tā, lai attiecībā uz vairāk nekā 65 % pieprasījuma tā nebūtu atkarīga no vienas valsts. Lai gan virziens ir skaidrs, ir būtiski paātrināt virzību uz to.

KSI ir būtiskas ES konkurētspējas, tīras enerģijas un digitālās pārkārtošanās, kā arī aizsardzības un aerokosmonautikas vajadzībām un pārtikas nodrošinājumam. Tomēr attiecībā uz lielāko daļu KSI (tai skaitā 26, kas ir būtiskas enerģētikas pārkārtošanas vajadzībām) ES ir pārmērīgi atkarīga no importa no trešām valstīm. Ķīna ir ieguvusi dominējošu stāvokli attiecībā uz ražošanas jaudu pasaules mērogā visos vērtības ķēdes posmos – no ieguves līdz metāla un magnētu ražošanai⁽⁴⁾. Šāda spēcīga pozīcija rada ES un citiem partneriem atkarības, ko arvien vairāk izmanto kā ieroci ģeopolitiskiem mērķiem un kas spēj būtiski ietekmēt ES ražošanu. KSI piegādes krīze ir ļoti reāls un aktuāls drauds ES.

(1) https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/actions-and-measures-energy-prices/repowereu-3-years_en

(2) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1252 (2024. gada 11. aprīlis), ar ko izveido satvaru tam, kā nodrošināt drošu un ilgtspējīgu apgādi ar kritiski svarīgām izejvielām, un groza Regulas (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 un (ES) 2019/1020.

(3) Stratēģiskās izejvielas (SI) ir kritiski svarīgo izejvielu apakškopa, kas definēta KSIA un ko izmanto stratēģiskajās tehnoloģijās digitālās un zaļās pārkārtošanās vajadzībām un aizsardzības un aerokosmonautikas nozarēs. KSI un SI ir uzskaitītas KSIA 1. un 2. pielikumā.

(4) Carrara, S., Baldassarre, B., Jakimów, M., Kuzov, T., Mc Govern, L. et al., *Deep dive on critical raw materials for wind turbines in the EU*, Black, C. (redaktors), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/5665594>, JRC141759.

Pieaugošais pieprasījums pēc KSI veicina ģeopolitisku cīņu par piekļuvi resursiem. Ķīnas rīcības pamatā ir visas piegādes ķēdes pieeja, kur tā izmanto savu KSI tirgus varu pastāvīgai dominējošā stāvokļa paplašināšanai galvenajās lejupējās vērtības ķēdēs (baterijas, elektrotransportlīdzekļi vai vēja turbīnas). Tas tiek panākts, izmantojot ar tirgu nesaistītas ekonomikas politikas un prakses kombināciju, ieskaitot subsīdijas visā vērtības ķēdē, kas palīdz palielināt iekšzemes ražošanu, radīt jaudas pārpalikumu, izmantot plēsonīgu piegādes un cenu noteikšanas praksi, uzspiest tehnoloģiju nodošanu un veikt ieguldījumus nolūkā nodrošināt vērtības ķēžu kontroli trešās valstīs.

Turklāt pēdējo trīs gadu laikā Ķīna ir pieņēmusi vairākus eksporta kontroles pasākumus, kas attiecas uz tādām KSI kā grafīts, gallijs, volframs, bismuts, germānijs un retzemju metāli, un uz galaproduktiem, piemēram, baterijām, un aprīkojumu, kas saistīts ar retzemju elementu apstrādi. 2025. gada 9. oktobra ierobežojumi ietvēra ekstrateritoriālas kontroles attiecībā uz visiem rūpniecības un aizsardzības ražojumiem, kas satur konkrētas KSI. To apturēšana uz gadu ir tikai pagaidu un daļējs risinājums. ES rūpniecības dalībniekus joprojām ietekmē citi pasākumi, kas vēl ir spēkā, un tas rada administratīvus šķēršļus un kavē pārvadājumus. Eiropas automobiļu un iekārtu ražotāji un medicīnisko ierīču ražotāji steidzas nodrošināt savu retzemju metālu pastāvīgo magnētu piegādi. Tā kā tirgū ir maz alternatīvu, tiem bieži nākas gaidīt bez skaidrības par licenču apstiprināšanas laiku un ir jāsniedz sensitīva uzņēmējdarbības informācija.

Tas rada ražošanas apturēšanas un iespējamās ražotņu slēgšanas un darbinieku atlaišanas risku, vienlaikus apdraudot ES ekonomisko drošību, ilgtermiņa konkurētspēju un pārkārtošanās mērķus. Kritiskā atkarība no dažām KSI rada risku, ka varētu tikt kavēta ES spēja sasniegt savus 2030. gada aizsardzības gatavības mērķus un militāri atbalstīt Ukrainu, tādējādi radot tiešu drošības risku un apdraudot Eiropas ekonomiskās drošības paziņojuma mērķus⁽⁵⁾. Šo stratēģisko piegādes ķēžu noturības nodrošināšana, to aizsargāšana pret ārējo iejaukšanos un riskantu atkarību novēršana ir arī viens no galvenajiem ekonomiskās drošības mērķiem. Citi globālie dalībnieki ir veikuši pasākumus savu atkarību novēršanai, piemēram, Amerikas Savienotās Valstis, kas iesaistās KSI projektos ar priekšlīgumiem un slēdz partnerības ar partnervalstīm.

Izmantojot saskaņotu Eiropas komandas pieeju, tagad ES ir vajadzīgi stingrāki un ātrāki pasākumi, jo tirgus spēki paši nevar nodrošināt nepieciešamo diversifikāciju. Nevienlīdzīgo konkurences apstākļu dēļ ražošana ES bieži vien ir dārgāka nekā citos reģionos, piemēram, pastāvīgo magnētu ražošana var būt trīs reizes dārgāka. Tam ir dažādi iemesli, sākot no enerģijas cenām līdz stingrākai normatīvajai videi. Turklāt esošo tirgus dalībnieku veiktas tiešas tirgus manipulācijas rada cenu nestabilitāti un vājina Eiropas KSI projektu ekonomisko pamatojumu. Tas attur Eiropas lejupējās nozares no ilgtermiņa pirkuma līgumu slēgšanas ar ES piegādātājiem. ES ir jārisina grūtības, ar kurām saskaras jaunpienācēji, kas sāk darbību ļoti koncentrētā tirgū, jo īpaši situācijā, kur citi dalībnieki izmanto ārpustirgus praksi un rīkojas ģeopolitisku vai citu ar ekonomiku nesaistītu interešu vadīti.

Tāpēc Komisija pieņem **RESourceEU rīcības plānu** ar mērķi paātrināt KSIA mērķu sasniegšanu, saglabāt un paplašināt primāro un sekundāro KSI ražošanu ES, stiprināt ES noturību pret piegādes traucējumiem un iezīmēt ceļu uz KSI piegādes ķēžu ātrāku diversifikāciju. Tādējādi **RESourceEU** rīcības plāns papildina citus pasākumus, kuru mērķis ir veicināt Savienības ekonomiskās drošības mērķu sasniegšanu, un ir daļa no

(5) COM/2025/977 final.

stratēģiskās pieejas, kura izklāstīta paziņojumā par ekonomisko drošību, un veicina paziņojumā par tīras rūpniecības kursu noteikto mērķu sasniegšanu⁽⁶⁾.

Lai gan ar rīcības plānu var sniegt atbalstu visām kritiski svarīgajām izejvielām, tūlītēja uzmanība ir jāpievērš retzemju metālu pastāvīgo magnētu, bateriju izejvielu un ar aizsardzību saistītu izejvielu vērtības ķēžu stiprināšanai, ņemot vērā to stratēģisko dimensiju Eiropas konkurētspējas, pārkārtošanās un aizsardzības gatavības mērķu sasniegšanā. Šajā nolūkā šajā rīcības plānā ir paredzēti pasākumi tādu KSI projektu izvēšanas paātrināšanai, kas var sākt darboties 2029. gadā un agrāk. Kad šie rūpīgi izstrādātie projekti sāks darboties, tie var būtiski palīdzēt samazināt ES atkarību un virzīt pārējo vērtības ķēdi, palīdzot veidot pamatu konkurētspējīgai KSI nozarei Eiropā un visu pašreizējo un turpmāko KSI stratēģisko projektu sekmīgai īstenošanai. Galvenais šo centienu veicinātājs būs apriņģums, ko virzīs atbalsts reciklēšanas projektiem un regulatīvie stimuli izejvielu atgūšanai.

1. PIEGĀŽU NODROŠINĀJUMS AR EIROPAS KRITISKI SVARĪGO IZEJVIELU CENTRA STARPNIECĪBU

Lai sasniegtu KSIA un *RESourceEU* mērķus, kritiski svarīgo izejvielu problēmai ir vajadzīga stratēģiska pārraudzība un ilgtermiņa Eiropas strukturāla reakcija.

Mācoties no Japānas Metālu un enerģētiskās drošības organizācijas (JOGMEC) pieredzes, Komisija 2026. gadā izveidos Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu centru ("Centrs"), kura uzdevums būs palīdzēt nodrošināt Eiropas rūpniecībai piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām. Centrs veidos sistēmisku pārskatu pār KSI vērtības ķēdi un primārajiem un sekundārajiem tirgiem, lai Eiropas un valstu līmenī varētu īstenot informācijā balstītus pasākumus investīciju, krājumu veidošanas un kopīgu iepirkumu jomā.

Izmantojot šo informāciju, Centram būs izšķiroša nozīme darbību un finansējuma virzīšanā gan ES, gan valstu līmenī visā ES KSI piegādes ķēdē, jo īpaši stratēģiskajos projektos, pamatojoties uz projektu vajadzībām pielāgotiem finanšu instrumentiem, sākot no aizdevumiem un garantijām un beidzot ar pašu kapitālu, sadarbībā ar publiskām un privātām finanšu iestādēm un dalībvalstu KSI fondiem. Centrs darbosies kā portfeļa pārvaldītājs un aptvers gan iekšzemes, gan globālās darbības, lai izveidotu diversificētu, ilgtspējīgu un drošu primāro un sekundāro KSI vērtības ķēdi. Centrs arī uzraudzīs projektus visā to attīstības ciklā un darbībās, lai nodrošinātu, ka tie ātri izvēršas un turpina darboties ES un uzticamās partnervalstīs.

Centrs darbosies kā vairogs ES ilgtermiņa konkurētspējas un vienotā tirgus noturības atbalstam, proti, tas atvieglos primāro un sekundāro KSI stratēģisko krājumu veidošanu sadarbībā ar ES industriālajiem aktoriem un dalībvalstīm. Lai nodrošinātu projektu dzīvotspēju un veidotu krājumus, Centram būs nepieciešamās pilnvaras veikt kopīgus iepirkumus un saskaņot pieprasījumu un piedāvājumu. Centrs par prioritāti noteiks arī tādu kritiski svarīgu izejvielu iegādi, kas ir būtiskas Savienības stratēģiskajām nozarēm, piemēram, aerokosmonautikai un aizsardzībai, vienlaikus nodrošinot saskaņotību un komplementaritāti ar dalībvalstu un nozares krājumu veidošanas centieniem.

Centrs sāks darboties 2026. gadā, kā pamatu izmantojot KSIA un *RESourceEU* mehānismus. Komisija līdz 2026. gada 2. ceturksnim arī ierosinās leģislatīvus

⁽⁶⁾ COM/2025/85 final.

instrumentus tā nodrošināšanai ar nepieciešamajiem rīkiem visu paredzēto darbību veikšanai otrajā posmā.

2. PRIORITĀRO PROJEKTU VEICINĀŠANA UN PAĀTRINĀŠANA

Eiropas KSI piegādes ķēdes izveidei un ES piegādes avotu diversifikācijas nodrošināšanai būtiskas nosacījums ir attiecīgo projektu apzināšana un atbalstīšana. Komisija KSIA ietvaros jau ir apstiprinājusi 60 stratēģiskos projektus, ieskaitot 13 projektus trešās valstīs⁽⁷⁾. Dažus no šiem stratēģiskajiem projektiem un citiem KSI projektiem var izvērst ļoti īsā termiņā, lai palīdzētu ES vēlākais līdz 2029. gadam par 30–50 % samazināt atkarību no vienas izcelsmes valsts attiecībā uz bateriju, retzemju metālu un ar aizsardzību saistītu izejvielu vērtības ķēdēm⁽⁸⁾. Lai sasniegtu nepieciešamo ražošanas jaudu, šiem projektiem ir jāpiesaista aptuveni 2,15 miljardi EUR, lai segtu aplēstās finansiālās vajadzības saistībā ar kapitāla un darbības izdevumiem. To nevar panākt bez valsts intervences projektu risku mazināšanai un nepieciešamo ievērojamo privāto investīciju piesaistei.

Tāpēc šādu attiecīgu projektu izstrādes paātrināšanai ir jāmobilizē riska mazināšanas instrumenti un jānovērš regulējuma nepilnības. Pretējā gadījumā projektus arī turpmāk ierobežotu ieguldītāju nevēlēšanās iesaistīties ilgtermiņa un sarežģītās darbībās un pakārtotās nozares ierobežotās intereses slēgt priekšlīgumus.

2.1. KSI finansēšanas centra izveide KSI projektu paātrināšanai ES un partnervalstīs

Komisija, dalībvalstis un publiskās un privātās finanšu iestādes jau ir iesaistījušās šā gada sākumā KSIA ietvaros atlasīto stratēģisko projektu atbalstīšanā. Lai veicinātu Eiropas KSI vērtības ķēdes attīstību, ir vajadzīgs arī pietiekams privātais kapitāls ES. Šajā ziņā uzkrājumu un investīciju savienībai būs būtiska nozīme ES uzņēmumu piekļuves atvieglošanā privātajam finansējumam visos dzīves cikla posmos.

Ir vairākas ES finansēšanas programmas, kas sniedz atbalstu KSI vērtības ķēdei. **Inovāciju fonda** 2024. gada uzaicinājumā finansējums 376 miljonu EUR apmērā tika piešķirts pieciem KSI projektiem, tai skaitā stratēģiskajam projektam “Polvolt”, kurā iecerēts Polijā izveidot mazemisiņu reciklēšanas kompleksu bateriju izejvielu ražošanai. Turklāt vairāki Inovāciju fonda projekti ir saņēmuši *STEP* zīmogu ar mērķi atvieglot finansējuma saņemšanu valsts līmenī. **Taisnīgas pārkārtošanās fonds** ir nodrošinājis finansējumu 18,7 miljonu EUR apmērā *Neo Performance* retzemju magnētu projektam Igaunijā.

Jaunās KSI stratēģiskās iniciatīvas ietvaros **Eiropas Investīciju banka** (EIB) ir apņēmusies nodrošināt ar KSI saistītiem projektiem līdz 2 miljardiem EUR gadā ar aizdevumu, riska parādu un privāto līdzekļu izmantošanu⁽⁹⁾. Līdz šim EIB jau ir nodrošinājusi finansējumu stratēģiskajiem projektiem “UpCatalyst” (grafīta pārstrāde) un “Keliber” (litija ieguve un pārstrāde) ar aizdevuma līgumiem, ko atbalsta arī *InvestEU*. EIB ir ieviesusi īpašu KSI konsultatīvo atbalstu, kas ietver tehniskās palīdzības un

(7) https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/areas-specific-interest/critical-raw-materials/strategic-projects-under-crma/selected-projects_en

(8) Aplēses balstītas uz paziņotajām plānotajām ražošanas jaudām.

(9) <https://www.eib.org/en/press/all/2025-156-eib-steps-up-financing-for-european-security-and-defence-and-critical-raw-materials>

norādījumu sniegšanu par projektu strukturēšanu, lai piesaistītu investīcijas un palīdzētu KSI projektiem kļūt rentablākiem.

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB) ar Komisijas atbalstu ir izveidojusi mehānismu, ar ko mobilizēt 100 miljonus EUR, ko investēt kā kapitālu KSI izpētes projektos⁽¹⁰⁾. ERAB arī ieguldījusi aptuveni 6 miljonus EUR kā pašu kapitālu “EuroManganese” stratēģiskajā projektā Čehijas Republikā un 3,6 miljonus EUR “Sarytogan Graphite” stratēģiskajā projektā Kazahstānā⁽¹¹⁾ ⁽¹²⁾. **ES līmeņa riska mazināšanas finansējums ir būtisks ES KSI vērtības ķēdes attīstības atbalstam, taču ir vajadzīgi papildu centieni, kuros izmantota praktiska, uz rezultātiem un projektiem orientēta pieeja.** Vispirms Komisija koordinēs pašreizējos sadrumstalotos KSI finansējuma avotus un dažādos iesaistītos dalībniekus. Sākot ar pētniecības finansēšanu, ar finansējuma palielināšanu un dotāciju pārvaldību Komisija uzlabos visu šo darbību saskaņotību. Komisija arī centīsies izvairīties no pārrāvumiem starp iekšējās un ārējās darbības instrumentiem, lai veicinātu visus attiecīgos projektus ES un nodrošinātu vērtības ķēdes pieeju KSI projektiem, ņemot vērā MVU ieguldījumu.

Komisija izveidos KSI finansēšanas centru, kas stratēģiski koordinēs finansēšanas atbalstu, sniegs tehnisko palīdzību projektu virzītājiem un valstu pārvaldes iestādēm un paātrinās projektu izstrādi. Finansēšanas centrs apvienos dažādus pīlārus, lai sniegtu atbalstu attiecīgajiem projektiem visā vērtības ķēdē, īpašu uzsvaru liekot uz reciklēšanu, un nodrošinātu dažādus tehnoloģiskās gatavības līmeņus (no inovācijas līdz ieviešanai tirgū):

- **InvestEU** nodrošina kritiski svarīgu riska mazināšanas spēju KSI projektiem visā vērtības ķēdē. Komisija plāno laikposmā no 2026. gada līdz 2027. gadam mobilizēt aptuveni 2 miljardus EUR papildu investīcijās, kas saistītas ar kritiski svarīgām izejvielām, tai skaitā, pateicoties *InvestEU omnibus* paketes pastiprināšanai.
- Turklāt inovatīvus projektus visā KSI vērtības ķēdē atbalstīs **Inovāciju fonds**: 2025. gada uzaicinājumā 1 miljards EUR tiks atvēlēts tīro tehnoloģiju iekārtām, īpašu uzsvaru liekot uz KSI vērtības ķēžu stiprināšanu tīro tehnoloģiju lietojumiem ES, piemēram, retzemju metālu pastāvīgajiem magnētiem un baterijām.
- **Bateriju ražošanas veicināšanas** paketē, kuras finansējums būs 1,8 miljardi EUR, tiks paredzēti līdz 300 miljoniem EUR arī tādu KSI – jo īpaši litija, kobalta, niķeļa, mangāna un grafīta – projektu finansēšanai, kas ir būtiski bateriju vērtības ķēdei.
- Ņemot vērā kritiski svarīgo izejvielu nozīmi aizsardzības industrijā, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka KSI tiek integrētas kā prioritāra joma saistībā ar piegādes drošības režīmu un gaidāmās **Eiropas aizsardzības industrijas programmas** finansēšanas prioritātēm⁽¹³⁾.

2026. gadā Komisija projektu finansēšanā ieviesīs jaunu pieeju, kurā galvenā uzmanība tiks pievērsta KSI projektu ilgtermiņa dzīvotspējas palielināšanai, stimulējot un nodrošinot

⁽¹⁰⁾ [ERAB un ES mobilizēs līdz 100 miljoniem EUR investīcijām kritiski svarīgās izejvielās](#)

⁽¹¹⁾ [Euro Manganese equity | We invest in changing lives](#)

⁽¹²⁾ [AsxDownload.aspx](#)

⁽¹³⁾ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edip-dedicated-programme-defence_en

to patēriņu ES. Ar šo pieeju tiks palielināts ES pieprasījums pēc daudzveidīgām un noturīgām KSI piegādes ķēdēm.

2026. gadā uzaicinājumā, kas paredzēts tīro tehnoloģiju iekārtām un KSI piegādes ķēdēm, no **Inovāciju fonda** tiks darīti pieejami vismaz 700 miljoni EUR. Šajā uzaicinājumā pieteikties varēs gan tīro tehnoloģiju, gan KSI projekti, un Komisija veicinās integrētu pieeju, par prioritāti nosakot tīro tehnoloģiju iekārtu projektus – kritiski svarīgu izejvielu sagādi, izmantojot iekšzemes priekšlīgumus vai citus diversificētus avotus pie uzticamiem partneriem. Ja projekta virzītājs pierādīs, ka tas nav iespējams, būs vajadzīgs plāns ātrai KSI piegādes diversifikācijai. Dalībvalstis tiks aicinātas sniegt finansējumu šim uzaicinājumam pakalpojuma dotācijas veidā, kas saderīga ar valsts atbalstu.

Turklāt Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un ieinteresētajām finanšu iestādēm, lai izstrādātu riska mazināšanas finanšu instrumentus, piemēram, cenu starpības līgumus, turpmākai šādu priekšlīgumu veicināšanai.

Saskaņā ar ES ekonomiskās drošības paziņojumu būs svarīgi nodrošināt, ka atbalstītie projekti turpina nodrošināt piegādes drošību. Komisija sadarbosies ar EIB un ERAB stingrus nosacījumu noteikšanai, lai nodrošinātu, ka ar ES līdzekļiem atbalstītie KSI projekti veic piegādes paredzētajos tirgos.

Kritiski svarīgo izejvielu centram būs galvenā funkcija projektu izstrādes un īstenošanas uzraudzībā un atbalstīšanā un **KSI finansēšanas centra darbību koordinēšanā.**

Kopumā Eiropas komandas pieejas ietvaros ES nākamo 12 mēnešu laikā būtu jāmobilizē 3 miljardi EUR no ES līdzekļiem tiešam KSI vērtības ķēdes atbalstam.

2.2. Dalībvalstu un reģionu spēju izmantošana

Problēmas mēroga dēļ ir vajadzīga visaptveroša pieeja, kas maksimāli palielina sinerģiju starp ES līmeņa atbalstu un valsts un vietējo pārvaldes iestāžu finansējumu. Francija, Vācija, Itālija un Nīderlande ir izveidojušas **valsts KSI fondus**, un līdzīgas darbības veic arī citas valstis. Dalībvalstis tiek mudinātas piesaistīt iekšzemes līdzekļus KSI sektoram, lai nodrošinātu tādu tādu projektu ātru izvēršanu, kas veicina ES vērtības ķēdes noturību. Šajā nolūkā dalībvalstis tiek mudinātas pilnībā izmantot iespējas piešķirt atbalstu atbalsttiesīgiem projektiem, jo īpaši pamatojoties uz valsts atbalsta shēmām, kas apstiprinātas saskaņā ar tīras rūpniecības kursa valsts atbalsta regulējumu. Saistībā ar kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatīšanu Komisija mudina dalībvalstis un reģionus novirzīt līdz 1 miljardam EUR finansējuma tādu stratēģisko projektu atbalstam, kas atlasīti saskaņā ar Kritiski svarīgo izejvielu aktu. Līdzekļi jau tiek pārdalīti investīcijām, kas veicina **Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas (STEP)** – kura aptver KSI vērtības ķēdes⁽¹⁴⁾ – mērķu sasniegšanu.

Vienlaikus dalībvalstis tiek mudinātas izmantot finansiālo palīdzību izejvielu krājumu veidošanai, lai uzlabotu aizsardzības ražojumu pieejamību saskaņā ar **Regulu par rīcību Eiropas drošības labā (SAFE)**⁽¹⁵⁾. Dalībvalstis, kas ir arī NATO sabiedrotās, finansējuma novirzīšanai ar aizsardzību saistītiem KSI projektiem, kas ir daļa no to apņemšanās

⁽¹⁴⁾ https://strategic-technologies.europa.eu/index_en

⁽¹⁵⁾ Padomes Regula (ES) 2025/1106 (2025. gada 27. maijs), ar ko izveido instrumentu “Rīcība Eiropas drošības labā, stiprinot Eiropas aizsardzības industriju” (*SAFE*).

stiprināt savu drošību 1,5 % apmērā no IKP, var pamatoties uz Hāgas samita deklarāciju⁽¹⁶⁾.

Ir būtiski turpināt sadarbību un koordināciju starp ES un valstu līmeni, lai maksimāli palielinātu valsts intervences ietekmi. Tāpēc Komisija turpinās sadarbīties ar dalībvalstīm un finanšu iestādēm KSI finansēšanas instrumentu izvēršanas koordinēšanai **Kritiski svarīgo izejvielu valdē**.

2.3. Starptautisko partnerību izmantošana konkrētu projektu īstenošanai

Starptautiskās partnerības izejvielu jomā sniedz konkrētus rezultātus ES un tās partneriem. Divpusēja projektu, investīciju un sadarbības programmu īstenošana notiek partnerību paspārnē. Komisija ir apzinājusi sarakstu ar 60 projektiem, kas ir tieši saistīti ar ES un aptver 15 tās partnerus⁽¹⁷⁾. KSI imports no Kanādas, Kazahstānas, Grenlandes, Čīles un Namībijas pēdējos gados ir palielinājies gan apjoma, gan vērtības ziņā⁽¹⁸⁾.

Tomēr mainīgajos globālos apstākļos ir vajadzīgas operatīvākas stratēģiskās partnerības un daudzpusējas iniciatīvas. Pamatojoties uz projektu virzītu pieeju, Komisija nodrošinās rīkkopu attiecīgo projektu atbalstam dažādos to attīstības posmos un tam, lai nodrošinātu, ka tie rada augstu vietējo pievienoto vērtību un citus sociālekonomiskus ieguvumus. Pirmkārt, saskaņā ar pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa" 2021.–2027. gadam Komisija sāks līdzfinansētu Eiropas partnerību, kuras sastāvā būs dalībvalstis un trešās valstis, pētniecības un inovācijas projektu līdzfinansēšanai visā KSI vērtības ķēdē, un tās paredzamais kopējais budžets būs 300 miljoni EUR⁽¹⁹⁾. Otrkārt, *Global Gateway* finanšu instrumenti atbalstīs stratēģiskos projektus un citus relevantus projektus ārpus ES, nodrošinot, ka piegādes tiks novirzītas ES priekšlīgumiem, piemēram, ar "Greenland resources" Malmbjerga molibdēna projektu. Publiskā un privātā kapitāla piesaistīšanai sarežģītās augsta riska KSI vidēs tiks izmantoti EFIA+ garantiju instrumenti. Treškārt, EIB KSI darba grupas mehānisms un Komisijas KSI mehānisms sniegs tehnisko palīdzību rentabilitātes panākšanai ar atbalstu daudzsološiem projektiem. Nobriedušākus projektus tad varētu atbalstīt ar garantiju vai finansējuma apvienošanas instrumentiem no Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai plus.

Turklāt ES būtu jāmobilizē visi tās diplomātiskie un ekonomiskie instrumenti ātras līgumu noslēgšanas veicināšanai starp Eiropas un trešo valstu uzņēmumiem visā izejvielu vērtības ķēdē.

2.4. Projektu īstenošanas paātrināšana

Komisija strādā pie tā, lai palīdzētu nodrošināt attiecīgo ES projektu ilgtermiņa dzīvotspēju ar atļaujas piešķiršanas procesa racionalizēšanu un vienkāršošanu.

⁽¹⁶⁾ [Hāgas samita deklarācija | NATO oficiālais dokuments](#)

⁽¹⁷⁾ Argentīna, Austrālija, Čīle, Dienvidāfrika, Grenlande, Kanāda, Kazahstāna, Kongo Demokrātiskā Republika, Namībija, Norvēģija, Ruanda, Serbija, Ukraina, Uzbekistāna un Zambija.

⁽¹⁸⁾ Piemēram, laikposmā no 2000. gada līdz 2024. gadam KSI imports no Kazahstānas ir palielinājies gan apjoma ziņā (no 32 153,3 tonnām līdz 673 982,9 tonnām), gan vērtības ziņā (no 188 miljoniem EUR līdz 662 miljoniem EUR). Attiecībā uz Kanādu ES kopējais konkrētu KSI imports palielinājās laikposmā pirms *CETA* (2012.–2016. gads) un laikposmā pēc *CETA* (2017.–2023. gads). Litija imports ES palielinājās par 11 %, grafitā imports – par 33 %, mangāna imports – par 28 % un retzemju elementu imports – par 24 %.

⁽¹⁹⁾ https://cordis.europa.eu/programme/id/HORIZON_HORIZON-CL4-INDUSTRY-2025-01-MATERIALS-64

KSIA ir pirmā atbilde uz neskaidrībām saistībā ar **atļauju piešķiršanu**, nosakot, ka dalībvalstīm ir jāievēro stingrs atļauju piešķiršanas termiņš stratēģiskajiem projektiem (27 mēneši ieguves projektiem un 15 mēneši pārstrādes un reciklēšanas projektiem) un jāizveido vienots(-i) kontaktpunkts(-i) projektu atļauju piešķiršanas procesa koordinēšanai. Tomēr dalībvalstīm, kuras vēl nav izveidojušas **vienoto(-os) kontaktpunktu(-us)**, tie būtu jāizveido nekavējoties, savukārt visām dalībvalstīm būtu jānodrošina savai administrācijai nepieciešamie resursi KSIA atļauju piešķiršanas termiņu ievērošanai attiecībā uz stratēģiskajiem projektiem. Izraudzītā vienotā kontaktpunkta neesība, jo īpaši par stratēģiskiem atzītiem projektiem, piemēram, Rovinas vara ieguvei Rumānijā, kavē atļauju piešķiršanas procedūru paātrināšanu.

Komisija pārskata un pielāgo savu tiesisko regulējumu, lai novērstu visus regulatīvos šķēršļus iekšzemes ražošanas un reciklēšanas potenciāla atraisīšanai.

Vispirms Komisija iesniegs priekšlikumu par vidisko atļauju piešķiršanas paātrināšanu, kurā būs iekļauti noteikumi, kas paātrinās atļauju piešķiršanu KSI projektiem.

Turklāt, lai palielinātu sinerģiju un komplementaritāti starp Ūdensresursu noturības stratēģiju un Kritiski svarīgo izejvielu aktu, **Komisija 2026. gada 1. ceturksnī izdos norādījumu dokumentu**, kas palīdzēs dalībvalstīm vienkāršāk un saskaņotāk īstenot **ES tiesību aktus par vidiskajām atļaujām, ieskaitot ar kalnrūpniecības nozari saistītos aspektus**. Norādījumu dokumentā tiks precizēti tādi elementi kā vides kvalitātes standartu atbilstība ūdensobjekta līmenī kopumā un veicināta vieglāka un ātrāka atbilstība. Tajā arī tiks apstiprināts, ka saistībā ar virszemes ūdeņu ķīmiskā stāvokļa novērtēšanu likumā ir atļauts ņemt vērā “dabiskās” fona koncentrācijas.

Papildus norādījumiem **Komisija līdz 2026. gada 2. ceturksnim pārskatīs un pārstrādās Ūdens pamatdirektīvu**, pamatojoties uz ieinteresēto personu sniegto informāciju un pieredzi dalībvalstīs, īpašu uzmanību pievēršot vienkāršošanai un nepieciešamībai novērst iespējamus trūkumus, lai tā veicinātu apritīgumu un piekļuvi kritiski svarīgām izejvielām ES, vienlaikus aizsargājot vidi un cilvēka veselību.

Izziņotajā Ķīmikāliju reģistrēšanas, vērtēšanas, licencēšanas un ierobežošanas (*REACH*) regulas pārskatīšanā un Kancerogēnu, mutagēnu un reproduktīvajai sistēmai toksisku vielu (*CMRD*) direktīvas pašreizējā īstenošanā un iespējamajā turpmākajā pārskatīšanā Komisija ņems vērā arī ieguves, reciklēšanas un pārstrādes nozaru īpašo darbības realitāti, vienlaikus pilnībā saglabājot darba ņēmēju, veselības un vides aizsardzības augstāko līmeni⁽²⁰⁾ ⁽²¹⁾.

KSI darbībām ir vajadzīgi atbalstoši veicinoši nosacījumi papildus atļauju piešķiršanai. Komisija ir sākusi projektu, ar ko atbalsta **labvēlīgu rūpniecisko sadarbību visā KSI vērtības ķēdē**, tai skaitā sadarbību starp MVU saskaņā ar konkurences tiesībām. Komisija ir arī gatava sniegt norādījumus uzņēmumiem, kas iesaistīti efektivitāti veicinošos rūpnieciskās sadarbības projektos.

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*).

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/37/EK (2004. gada 29. aprīlis) par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā.

Visbeidzot, ES arī rīkojas KSI darbību cilvēkkapitāla vajadzību risināšanai, proti, tā izveidojusi plaša mēroga prasmju partnerību kritiski svarīgo izejvielu jomā un Izejvielu akadēmiju tādu prasmju veicināšanai, kas ir būtiskas darbaspēkam kritiski svarīgo izejvielu piegādes ķēdēs⁽²²⁾ ⁽²³⁾.

Darbības prioritāro projektu veicināšanai un paātrināšanai
Komisija izveidos vairāku pīlāru KSI finansēšanas centru KSI projektu riska mazināšanai ar dažādiem ES instrumentiem, tai skaitā <i>InvestEU</i> , ES Inovāciju fondu, Bateriju ražošanas veicināšanas instrumentu un Eiropas Aizsardzības industrijas programmu. Tās mērķis ir nākamo 12 mēnešu laikā mobilizēt 3 miljardus EUR.
Komisija, dalībvalstis un partnervalstis turpinās īstenot stratēģiskās partnerības, paātrinot atbalstu projektiem trešās valstīs, izmantojot tehniskās palīdzības, garantiju un finansējuma apvienošanas instrumentus, ko atbalsta ES diplomātiskie un ekonomiskie instrumenti.
RESourceEU īstenošanas sākšanai Komisija un EIB šodien dara pieejamu finansiālu atbalstu diviem KSI projektiem, kas drīz vien palīdzēs apmierināt ES vajadzības: "Greenland resources" Malmbergja molibidēna projektam, kura mērķis ir panākt piegādes drošību aizsardzības nozarē, un "Vulcan" litija ieguves stratēģiskajam projektam Vācijā, kas palīdzēs nodrošināt baterijām vajadzīgās izejvielas. Projekts ir saņēmis 250 miljonu EUR finansiālu atbalstu no Eiropas Investīciju bankas.
Komisija ierosinās pielāgumus ES atļauju piešķiršanas tiesiskajā regulējumā, lai uzlabotu pamatnosacījums un tā palīdzētu KSI projektiem sākt darboties ātrāk.
Līdz 2026. gada 1. ceturksnim Komisija izdos norādījumus par Ūdens pamatdirektīvu, un līdz 2026. gada 2. ceturksnim Komisija to pārskatīs un pārstrādās.

3. APRITĪGUMA UN INOVĀCIJAS POTENCIĀLA ATRAISĪŠANA

3.1. KSI saglabāšana ES un jau pieejamo resursu reciklēšana

Kritiski svarīgo izejvielu reciklēšana ir būtiska ES ražošanas jaudas palielināšanai. Tomēr pašlaik ES vidējais nolietoto ražojumu savākšanas apjoms Eiropas Savienībā ir 40 %, un ES tiek reciklēts mazāk nekā 1 % retzemju elementu⁽²⁴⁾. Citiem vārdiem sakot, pastāv pastāvīgo magnētu lūžņu un nolietotu ražojumu plūsma, kas tiek izvesta no ES, netiek izmantota vai – vēl ļaunāk – nonāk atkritumu poligonā. Izmantojot atbilstošus ievadresursus un stimulus, ES retzemju metālu reciklētāji, piemēram, *Carester* un *Solvay* Francijā vai *Inspiree* Itālijā, turpmākajos gados varētu paplašināt savu darbību, sniedzot pienesumu 3800 tonnu retzemju metālu pastāvīgo magnētu ražošanai, kas atbilst aptuveni 20 % no pašreizējā pieprasījuma.

Tāpēc, pamatojoties uz rūpīgu novērtējumu un pienācīgi ņemot vērā savas starptautiskās saistības un partnerības ar trešām valstīm, Komisija līdz 2026. gada 2. ceturksnim ierosinās ierobežojumus pastāvīgo magnētu lūžņu un atkritumu eksportam no ES. Faktiski, ņemot vērā pastāvīgo magnētu ražošanai nepieciešamo retzemju elementu piegādes trūkuma draudus, ir vajadzīga īpaša rīcība piekļuves nodrošināšanai nepieciešamajām izejvielām atbilstoši ES ražošanas un paplašināšanās jaudai. Tas ietver ES līmeņa apakškoda izstrādi saskaņā ar kombinēto nomenklatūru un Eiropas Atkritumu

⁽²²⁾ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/document/download/9a32c1f7-66e4-4af9-86db-df5a25856db7_en

⁽²³⁾ <https://eitrawmaterials.eu/rawmaterials-academy>

⁽²⁴⁾ Mc Govern, L., Tapoglou, E. un Georgakaki, A., *Material streams from wind energy decommissioning to 2050*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/0326924>, JRC139814.

katalogu, lai identificētu un uzraudzītu pastāvīgo magnētu un tos saturošu nolietotu ražojumu plūsmas. Šie pasākumi būs jāpapildina ar stingrākiem dalībvalstu pasākumiem pret nelikumīgām plūsmām pie ārējām robežām.

Ar Bateriju regulas īstenošanas aktu par marķēšanu **Komisija nodrošinās, ka bateriju izejvielas var vieglāk atgūt un reciklēt**. Bateriju reciklēšanai ir vajadzīga arī piekļuve melnajai masai, kas joprojām ir problēma Eiropas rūpniecībai. Saskaņā ar Kopīgā pētniecības centra aplēsēm ES varētu apstrādāt aptuveni 50–65 % no saražotās melnās masas, kā rezultātā gadā tiktu saražots līdz pat vienam miljonom jaunu elektrotransportlīdzekļu bateriju komplektu. Tomēr šī jauda joprojām lielā mērā netiek pietiekami izmantota, un ievērojama daļa Eiropas melnās masas galīgai atgūšanai joprojām tiek eksportēta uz Āziju. Lai samazinātu minēto risku, saskaņā ar 2025. gada martā nolemto litija jonu bateriju atkritumi un melnā masa 2026. gada septembrī tiks klasificēti kā bīstamie atkritumi⁽²⁵⁾. Tas nozīmē, ka pēc minētā datuma būs aizliegts eksports uz valstīm, kas nav ESAO dalībvalstis. Komisija strādās pie tā, lai efektīvi īstenotu šo aizliegumu, novēršot tā apiešanu, un vajadzības gadījumā iesniegs pasākumus vēl stingrākai melnās masas eksporta ierobežošanai. Tas nozīmē, ka bateriju izejvielu reciklēšanas projekti, piemēram, *Hydromet* Somijā, savu darbību veikšanai varētu piekļūt papildu melnajai masai.

Turklāt 2026. gada pavasarī Komisija ierosinās mērķtiecīgus pasākumus attiecībā uz alumīnija lūžņiem, lai novērstu globālo nelīdzsvarotību, saglabātu alumīnija rūpniecības konkurētspēju un īstenotu Tērauda un metālu rīcības plānu. Šīs iniciatīvas pamatā ir konstatējumi, kas gūti, veicot metāllūžņu plūsmas no ES uzraudzību, kuru Komisija sāka 2025. gada jūlijā, un tā palīdzēs nodrošināt, ka Eiropas kausēšanas un reciklēšanas uzņēmumi saglabā pietiekamu piekļuvi būtiskām izejvielām. Pēc turpmākiem uzraudzības pasākumiem vajadzības gadījumā tiks apsvērtas līdzīgas darbības attiecībā uz vara lūžņiem.

Lai risinātu jautājumu par KSI atkritumu vispārējo plūsmu, Komisija nodrošinās efektīvus KSI atkritumu un otrreizējo materiālu sūtījumus ES, īstenojot Atkritumu sūtījumu regulu, ieskaitot pāreju uz digitālajām procedūrām un iespējamu konkrētu atkritumu plūsmu “zaļo sarakstu” reciklēšanai ES⁽¹⁸⁾. Turklāt Komisija novērsīs nepilnības, kuru dēļ pašlaik uz trešām valstīm tiek eksportēti vara un alumīnija lūžņi, kas krāpnieciski uzrādīti kā ražojumi⁽¹⁹⁾.

3.2. Kritiski svarīgo izejvielu reciklēšanas stimulēšana

Komisija stimulē KSI saturošu ražojumu reciklēšanu. Ar KSIA jau ir ieviestas marķēšanas prasības pastāvīgajiem magnētiem, lai uzlabotu reciklēšanas procesu. Pamatojoties uz to, Komisija ierosina grozīt KSIA, lai **paplašinātu to ražojumu sarakstu**, kuri satur pastāvīgos magnētus un kuriem ir vajadzīgs **marķējums**, kas sniedz būtisku informāciju reciklētājiem.

Ir vajadzīgi arī papildu pasākumi, lai nodrošinātu, ka atgūtie materiāli atgriežas vērtības ķēdē un ka otrreizējās izejvielas tiek efektīvi izmantotas jaunos ražojumos. KSIA galvenā uzmanība ir pievērsta pēcpatēriņa atkritumiem, lai veicinātu aprites cikla beigu atkritumu savākšanas un sekundāro tirgu attīstību ES. Tomēr reciklētā satura aprēķinā nav iekļauti pirmspatēriņa atkritumi, lai gan to reciklēšana parasti ir tīrāka, vieglāka un izmakslietderīgāka. Ražošanas procesā radušos pirmspatēriņa atkritumu

⁽²⁵⁾ Komisijas Deleģētais lēmums (ES) 2025/934 (2025. gada 5. marts), ar ko attiecībā uz atkritumu saraksta atjaunināšanu attiecībā uz atkritumiem, kas saistīti ar baterijām, groza Lēmumu 2000/532/EK.

iekļaušana uzlabotu resursu īstermiņa efektivitāti un papildinātu pēcpatēriņa atkritumu atgūšanu, kas joprojām ir būtiska patiesa apritīguma un reciklēšanas sistēmu nodrošināšanai. Tāpēc Komisija šodien ierosina grozīt KSIA, iekļaujot prasību deklarēt **reciklēto saturu, kas iegūts no pirmspatēriņa un pēcpatēriņa atkritumiem**. Pamatojoties uz savāktu informāciju, Komisijai būtu arī jānosaka to KSI minimālais īpatsvars, kas atgūtas no iekšzemes pirmspatēriņa un pēcpatēriņa atkritumiem un izmantojamas pastāvīgajos magnētos, kuri iestrādāti ražojumos. Pasākums arī atbalsta reciklēšanas jaudu ES, radot ražošanas stimulus tādiem projektiem kā “MagReesource” Francijā.

Papildus retzemju metālu pastāvīgajiem magnētiem ir vajadzīgi papildu centieni, kas palielinātu KSI atgūšanu no e-atkritumiem. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (EEIA) direktīvas pārskatīšana kā daļa no Aprites ekonomikas akta priekšlikuma ietvers pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot nolietotu elektrisko un elektronisko iekārtu savākšanu KSI atgūšanas palielināšanai. Tajā tiks arī ierosināts uzlabot elektrisko un elektronisko iekārtu apstrādi darbmūža beigās ar KSI bagāto sastāvdaļu saglabāšanai. Kad likumdevēji to apstiprinās, nolietotu transportlīdzekļu direktīvas pārskatīšana ļaus atgūt KSI arī no automobiļiem.

Līdzīgā veidā – ir jāiegulda papildu pūles mēslošanas līdzekļu reciklēšanā un to ražošanas stimulēšanā iekšzemē, lai mazinātu Eiropas kritisko atkarību no mēslošanas līdzekļiem, dažu no kuriem pamatā ir kritiski svarīgas izejvielas.

3.3. Inovācijas stimulēšana aizstāšanas un efektivitātes iespējošanai

Komisija atbalsta pētniecību un inovāciju KSI ieguves, pārstrādes un reciklēšanas tehnoloģiju uzlabošanai un KSI aizstāšanu ar inovatīviem progresīviem materiāliem, progresīvu ražošanu un alternatīvus risinājumus. Pēdējo piecu gadu laikā Komisija pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” jau ir piešķirusi 700 miljonus EUR tādu pētniecības un inovācijas projektu izstrādes atbalstam KSI vērtības ķēdē, no kuriem divdesmit ir devuši ieguldījumu tehnoloģijās stratēģiskajiem projektiem KSIA ietvaros, piemēram, *Barrozu*, *Emili* un *Keliber* litija projekti.

Lai palielinātu šo aizstāšanas un efektivitātes potenciālu, pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” Komisija izsludinās īpašus uzaicinājumus 593 miljonu EUR apmērā saskaņā ar 2026.–2027. gada darba programmu, lai atbalstītu resursu izmantošanas optimizāciju aprites ekonomikā un jaunus ražošanas procesus.

Eiropas Inovācijas padome (EIP) nodrošinās papildu apvienotu finanšu atbalstu 100 miljonu EUR apmērā, izmantojot divas EIP “Accelerator” uzdevumjomas, vienu uzdevumjomu “Eiropas kritiski svarīgo izejvielu vērtības ķēdes veicināšana” 50 miljonu EUR apmērā un vēl vienu uzdevumjomu “Progresīvi materiāli atjaunīgajai enerģijai un enerģijas uzkrāšanas sistēmām” 50 miljonu EUR apmērā.

Arī **Eiropas Aizsardzības fonds** tiks izmantots Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes konkurētspējas un inovācijas palielināšanai ar atbalstu attiecīgo KSI aizstājēju integrācijai aizsardzības ražojumos un tehnoloģijās.

Eiropas Komisija ar Kopīgā Eiropas foruma, kas veltīts svarīgiem projektiem visas Eiropas interesēs (IPCEI), starpniecību atbalstīs dalībvalstīs IPCEI ieviešanā, lai veicinātu inovācijas un pirmreizēju rūpniecisko ieviešanu KSI sagādē, pārstrādē un reciklēšanā. Komisija ar IPCEI izstrādes atbalsta centra starpniecību arī atbalstīs IPCEI kandidātprojektu izstrādes pabeigšanu aprites progresīvo materiālu jomā.

Vienlaikus Komisija paātrinās KSI aizstājēju izstrādi un ieviešanu ar progresīvu materiālu inovāciju saskaņā ar **Progresīvo materiālu aktu**.

Darbības apritīguma un inovācijas potenciāla atraisīšanai ES
Līdz 2026. gada 2. ceturksnim Komisija ierosinās ierobežojumus retzemju metālu pastāvīgo magnētu lūžņu eksportam.
Līdz 2026. gada 2. ceturksnim Komisija ierosinās arī mērķtiecīgus pasākumus attiecībā uz alumīnija lūžņiem. Pēc turpmākas uzraudzības līdzīgi pasākumi tiks apsvērti attiecībā uz vara lūžņiem.
Kā daļu no <i>RESourceEU</i> Komisija ierosina grozīt KSIA retzemju metālu pastāvīgo magnētu reciklējamības palielināšanai.
Līdz 2026. gada 3. ceturksnim Komisija Aprites ekonomikas aktā ierosinās pasākumus KSI atgūšanas palielināšanai, tai skaitā no e-atkritumiem.
Līdz 2026. gada 2. ceturksnim Komisija ierosinās rīcības plānu iekšzemes mēslošanas līdzekļu nodrošināšanai pieejamības un pieņemamības cenas ziņā, tai skaitā darbības, kas ļautu izmantot reciklētas barības vielas un citas mēslošanas līdzekļu alternatīvas.
Pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” 2026.–2027. gada darba programmā Komisija izsludinās īpašus uzaicinājumus 593 miljonu EUR apmērā <i>RESourceEU</i> mērķu atbalstīšanai ar papildu apvienotu finanšu atbalstu 100 miljonu EUR apmērā no Eiropas Inovācijas padomes.
Līdz 2026. gada 4. ceturksnim Komisija ierosinās Progresīvo materiālu aktu.

4. EIROPAS PIEPRASĪJUMA PĒC EIROPAS PROJEKTIEM PALIELINĀŠANA UN STABILA TIRGUS IZVEIDOŠANA

Pašlaik cenu svārstīgums un nepārredzama tirgus prakse apdraud esošās ražošanas jaudas un noturīgāku KSI vērtības ķēžu turpmāko attīstību. Tā rezultātā starp ES un partneriem augšupējās un lejupējās nozarēs ir noslēgts ierobežots skaits priekšlīgumu.

Tāpēc ir nepieciešama publiskā interence piegādes avotu diversifikācijai, kā arī tirgus mehānismu izveidošanai un KSI projektu darbības laika gaitā atbalstīšanai, lai pārvarētu augstākas izmaksas, cenu svārstības un globālā tirgus nenoteiktību.

4.1. Pieprasījuma agregēšanas un kopīga iepirkuma nodrošināšana Eiropas rūpniecībā

Komisija ES Enerģijas un izejvielu platformā ir izstrādājusi īpašu izejvielu mehānismu. Tas darbosies kā partneru piemeklēšanas rīks, kas savienos stratēģisko izejvielu pircējus un piegādātājus, finanšu iestādes un krājumu veidošanas pakalpojumu sniedzējus. Tas dos iespēju ieinteresētajiem pircējiem agregēt pieprasījumu, kopīgi iepirkt izejvielas un jauniem projektiem nodrošināt priekšlīgumus saskaņā ar ES pretmonopola noteikumiem. Mehānisms arī uzlabos MVU piekļuvi stratēģiskajām izejvielām, samazinot to meklēšanas izmaksas un ļaujot tiem sasniegt kritisko apjomu, kas nepieciešams, lai varētu saņemt lielus piegādātāju pārdotos apjomus. Platforma ievērojami palielinās KSI tirgu pārredzamību. Turklāt platforma var atbalstīt KSI finansēšanas centra turpmākās riska mazināšanas darbības. Kad Centrs sāks darboties, tas balstīsies uz mehānisma darbībām publisko kopīgo iepirkumu veikšanai publisko un privāto struktūru vārdā.

Komisija sāka reģistrēšanu platformā 2025. gada 18. novembrī, un pirmā partneru piemeklēšanas kārta notiks 2026. gada martā⁽²⁶⁾. Šī sākotnējā kārta, kura drīz būs pieejama un kurā galvenā uzmanību būs pievērsta retzemju metālu, bateriju izejvielu un aizsardzības izejvielu vērtības ķēdēm, īpaši sniegs labumu dalībniekiem mazos, nelikvīdos tirgos, piemēram, volframa un gallija tirgos⁽²⁷⁾. Izejvielu mehānisms būs vērsts uz piegādātājiem no ES, Eiropas Ekonomikas zonas, aizjūras zemēm un teritorijām un stratēģiskās partnerības valstīm. Nākamajās kārtās galvenā uzmanība tiks pievērsta projektu izstrādei, diversificētas stratēģisko izejvielu piegādes nodrošināšanai ES rūpniecībai un dalībnieku sasaistei ar uzglabāšanas un krājumu veidošanas pakalpojumiem.

Šī platformas īstenotā tirgus savienojuma funkcija ir jāpapildina ar mehānismiem, kas stimulē līgumu slēgšanu ar diversificētiem piegādātājiem. Šo funkciju nākotnē uzņemsies Centrs. Ņemot to vērā, Komisija sāks procesu ar ieinteresētajām personām, lai izpētītu tāda izmaksu ziņā efektīva mehānisma izstrādi, darbības jomu un finansējumu, kura mērķis ir izmantot minimālo cenu investīciju piesaistīšanai gan pārstrādes iekārtās Eiropā, gan kritiski svarīgu derīgo izrakteņu ieguvē Eiropā un partnervalstīs.

4.2. KSI diversifikācijas stimulēšana Eiropas rūpniecībā

Piedāvājuma un pieprasījuma agregēšana ir pirmais solis ceļā uz noturīga un diversificēta KSI tirgus izveidi. Tomēr tas tieši nesamazinās pastāvošo cenu atšķirību, kas ietekmē ES KSI projektus un veicina tirgus svārstīgumu.

Lai veicinātu KSI avotu turpmāku diversifikāciju, Komisija arī ierosina mērķtiecīgu KSIA grozījumu. Faktiski Eiropas lejupējās rūpniecības nozares ir jāiesaista piegādes diversifikācijā, jo tās sava pieprasījuma pēc KSI apmierināšanai vairs nevar pilnībā paļauties uz Ķīnas eksportu. Praksē lieliem uzņēmumiem būs **jānovērtē savu piegādes ķēžu risks** un vajadzības gadījumā jāpieņem ietekmes mazināšanas pasākumi, tai skaitā piegādes avotu diversifikācijai, atsakoties no viena vienīga piegādes avota. Komisijai būtu jāspēj stimulēt efektīvus diversifikācijas pasākumus, kas lieliem uzņēmumiem būtu jāpieņem būtiskas neaizsargātības gadījumā, un bezdarbības gadījumā diversifikācija būtu jānosaka par obligātu. Tam būtu arī jāveicina pieprasījums pēc projektiem ES vērtības ķēdē un jāpalīdz nodrošināt piegādes no uzticamām partnervalstīm. Mūsdienu ģeopolitiskajā kontekstā diversifikācijas ilgtermiņa ieguvumi lielā mērā atsvēr īstermiņa finansiālās izmaksas. Privātiem uzņēmumiem un finanšu iestādēm tie būtu pienācīgi jāņem vērā.

Turklāt īpaša uzmanība jāpievērš ES aizsardzības industrijas situācijai. KSI eksporta kontrole, pieņemot, ka tiek liegta izmantošana militāriem galalietojumiem, tai skaitā **trešo valstu veiktas eksteritoriālas kontroles attiecībā uz KSI saturošu aizsardzības ekipējumu**, ir nepārprotams un aktuāls drauds ES drošībai un aizsardzībai. ES iestādēm un dalībvalstīm koordinācijā ar NATO būtu jāmobilizē visas to rīcībā esošās iespējamās sviras, lai ātri samazinātu KSI atkarības aizsardzības industrijas vērtības ķēdēs, izmantojot **aizsardzības izdevumus kā papildu katalizatoru prioritāru KSI projektu īstenošanai**. Komisija pēta stimulus kritiski svarīgo izejvielu piegādes diversifikācijai saistībā ar

⁽²⁶⁾ [ES Enerģētikas un izejvielu platforma – Izejvielu mehānisms](#)

⁽²⁷⁾ Likvīdiem KSI tirgiem ir raksturīgs pietiekams skaits projektu piedāvājuma pusē, tāpēc konkurētspējīgas cenas noteikšanai var izmantot tirgus instrumentus, piemēram, izsoles (piemēram, attiecībā uz litiju). Nelikvīdos tirgos ir tikai viens vai ļoti nedaudzi piegādātāji (piemēram, gallijam vai germānijam).

publiskā iepirkuma⁽²⁸⁾ un **aizsardzības iepirkuma direktīvu** pārskatīšanu, kā arī “Aizsardzības gatavības 2030” pamatprojektu izstrādi⁽²⁹⁾. Dalībvalstu līgumslēdzējas iestādes tiek arī mudinātas ļaut darbuzņēmējiem iegūt izejvielas drošā veidā, piemēram, piešķirot prioritāti projektiem, kuru pamatā ir tādi ar cenu nesaistīti kritēriji kā diversifikācija, jo īpaši, ja tie paļaujas uz izejvielām, kas attīrītas vai reciklētas ES.

4.3. Atbalsts krājumu veidošanai Eiropas rūpniecības noturības palielināšanai

Komisija un dalībvalstis strādā pie tā, lai koordinētu kritiski svarīgo izejvielu krājumus, kas var būt būtisks instruments piegādes risku ierobežošanai. Pašlaik daudzi uzņēmumi KSI iegādājas tikai tad, kad tas ir nepieciešams, un šo procesu kavē ierobežota licencēšana Ķīnā, uzglabāšanas jaudas trūkums, nepietiekamas finansēšanas iespējas un materiālu specifikāciju maiņa ilgos uzglabāšanas periodos. Šī situācija rada neoptimālus iepirkuma apstākļus augstu cenu un zema uzkrājumu līmeņa periodos. ES nav strukturāla instrumenta KSI krājumu pārvaldībai un pienācīgas un taisnīgas izlaides visās dalībvalstīs nodrošināšanai traucējumu gadījumā, savukārt trešās valstis, piemēram, Japāna, Amerikas Savienotās Valstis un Dienvidkoreja, ir ieguldījušas ievērojamas stratēģiskas pūles savas drošības un ekonomiskās stabilitātes nodrošināšanai.

2025. gada jūlijā tika pieņemta ES krājumu veidošanas stratēģija, kuras mērķis ir uzlabot krājumu veidošanas sistēmu sadarbību un koordināciju ES un valstu līmenī⁽³⁰⁾. Turklāt gaidāmā Eiropas Aizsardzības industrijas programma atbalstīs darbības, kas saistītas ar strukturālo pārmaiņu pielāgojumu paātrināšanu, ieskaitot tās, kas saistītas ar izejvielām, to uzkrāšanu un rezervēta krājuma veidošanu.

Komisija un vairākas dalībvalstis sadarbojas izmēģinājuma projektā par kritiski svarīgo izejvielu krājumu veidošanu, lai izstrādātu efektīvu un koordinētu pieeju kritiski svarīgo izejvielu krājumu veidošanai ES. Izmēģinājuma projekts sāks darboties 2026. gada sākumā, pamatojoties uz dalībvalstu un Komisijas spējām un īpašu uzmanību pievēršot otrreizējām izejvielām. Tas pievērsīsies krājumu veidošanas loģistikas aspektiem, piemēram, KSI iegādes, uzglabāšanas un atbrīvošanas nosacījumiem. Izmēģinājuma projektā tiks apsvērts arī krājumu veidošanas veids, kas vislabāk atbalsta Eiropas rūpniecību, ņemot vērā šīm darbībām pieejamos finansēšanas instrumentus un nolūkā nodrošināt saskaņotību ar nozares centieniem. Pēc tam Centrs integrēs šā izmēģinājuma projekta darbības, veicot krājumu veidošanu.

Pasākumi Eiropas pieprasījuma pēc Eiropas projektiem palielināšanai un ilgstoša tirgus radišanai

Līdz 2026. gada 1. ceturksnim Komisija sāks pirmo partneru piemeklēšanas kārtu ES Enerģijas un izejvielu platformā, galveno uzmanību pievēršot retzemju metālu pastāvīgo magnētu, bateriju un aizsardzības izejvielu vērtības ķēdei.
--

⁽²⁸⁾ [Direktīva 2014/23/ES](#) par koncesijām, [Direktīva 2014/24/ES](#) par publisko iepirkumu un [Direktīva 2014/25/ES](#) par komunālajiem pakalpojumiem.

⁽²⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/81/EK (2009. gada 13. jūlijs), ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK.

⁽³⁰⁾ COM(2025) 528 final.

Kā daļu no <i>RESourceEU</i> Komisija ierosina grozīt KSIA, lai stimulētu lielo tirgus dalībnieku piegādes ķēžu diversifikācijas centienus atkarības no atsevišķiem piegādes avotiem novēršanai.
Komisija pēta diversifikācijas stimulus saistībā ar Aizsardzības iepirkuma direktīvas pārskatīšanu un “Aizsardzības gatavības 2030” pamatprojektu izstrādi.
Līdz 2026. gada 1. ceturksnim Komisija un dalībvalstis sāks pirmo KSI krājumu veidošanas izmēģinājuma projektu.

5. VIENOTĀ TIRGUS UN ES KSI VĒRTĪBAS ĶĒDES NOTURĪBAS AIZSARDZĪBA

5.1. Piegādes ķēžu uzraudzības stiprināšana un reaģēšanas uz piegādes traucējumiem koordinēšana

Krīzes laikā ES galvenais pienākums ir aizsargāt vienoto tirgu, un Komisija nodrošina, ka dalībvalstis sadarbojas, nevis darbojas cita pret citu. Tas ir Iekšējā tirgus ārkārtējā stāvokļa un noturības akta (ITĀSNA) galvenais mērķis⁽³¹⁾. Sākot no šā akta stāšanās spēkā 2026. gada maijā un saskaņā ar KSIA īstenošanas laikā savāktajiem datiem, Komisija izmantos ITĀSNA rīkkopu problēmu risināšanai ES vērtības ķēdē. Ja ITĀSNA ietvaros tiks aktivizēts iekšējā tirgus modrības režīms vai ārkārtas režīms, Komisija varēs atbildēt uz informācijas pieprasījumiem par ražošanas jaudām un krājumiem, piegādes ķēžu traucējumiem un deficītu un veikt kopīgus iepirkumus, uzdot iesniegt prioritārus pieprasījumus un koordinēt krājumu veidošanu.

Pirms regulas stāšanās spēkā Komisija jau ir aicinājusi dalībvalstis izvērtēt piegādes traucējumus un koordinēt reakciju. Tas bija iespējams, pateicoties piegādes ķēžu uzraudzībai, ko veica saskaņā ar Kritiski svarīgo izejvielu aktu. Dalībvalstis un Komisija ir sākušas veikt stratēģisko piegādes ķēžu stresa testus, un nākamajos kopīgajos pasākumos galvenā uzmanība tiks pievērsta retzemju elementu vērtības ķēdēm un ar aizsardzību saistītām kritiski svarīgām izejvielām. Dalībvalstīm ir arī jāuzrauga galvenie tirgus dalībnieki visā KSI vērtības ķēdē un jāpaziņo Komisijai, ja nozīmīgi notikumi var kavēt to regulāro darbību. Ir svarīgi sadarboties ar uzticamiem partneriem piegādes traucējumu novērtēšanai un sagatavotības stiprināšanai.

5.2. ES pasargāšana no naidīgas iejaukšanās

Komisija pilnveido savāktu datu par potenciāli kaitīgu tirgus praksi izmantošanu. Lai gan ārvalstu ieguldītāji var sniegt ieguldījumu KSI projektos ES, ES ir jānodrošina, ka šādi ieguldījumi sniedz reālu pievienoto vērtību vienotajam tirgum un atbilst mūsu ekonomiskās drošības mērķiem. Ņemot vērā KSI vērtības ķēdes stratēģisko raksturu, Komisija Kritiski svarīgo izejvielu akta stratēģiskos projektus integrēs kā “Savienības interešu projektus vai programmas” saskaņā ar Ārvalstu tiešo ieguldījumu regulu, tādējādi drošības apsvērumu dēļ nodrošinot lielāku kontroli pār ārvalstu ieguldījumiem ES KSI vērtības ķēdē.

Pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” darba programma 2026.–2027. gadam ierobežos Ķīnas subjektu un Ķīnas kontrolētu ES subjektu dalību visās KSI pētniecības un inovācijas darbībās. Komisija strādās pie tā, lai šo pieeju pārņemtu arī citos finansēšanas

⁽³¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/2747 (2024. gada 9. oktobris), ar ko izveido pasākumu satvaru saistībā ar iekšējā tirgus ārkārtas situāciju un iekšējā tirgus noturību un groza Padomes Regulu (EK) Nr. 2679/98 (Iekšējā tirgus ārkārtas situācijas un noturības akts).

instrumentos ES, un mudina dalībvalstis veikt līdzīgus pasākumus attiecībā uz savu iekšzemes finansējuma atbalstu KSI.

Pamatojoties uz kopīgajiem centieniem aizsargāt piegādes ķēdes no negodīgas tirgus prakses, **Komisija, G7 valstis, Austrālija un Ukraina apstiprināja G7 ceļvedi uz standartiem balstītu kritiski svarīgu derīgo izrakteņu tirgu izveidei**⁽³²⁾. Ceļveža īstenošana veicinās piegādes ķēdes izsekojamību un pārredzamību, vienlaikus nosakot vidiskos, sociālos un pārvaldības kritērijus, lai izveidotu uzticamus un drošus augstākās kvalitātes tirgus kritiski svarīgiem izraktniem. Tas ļaus palielināt pieprasījumu pēc augstākās kvalitātes tirgiem starptautiskā mērogā un padarīt atbildīgu ražošanu par globālu etalonu. Komisija nodrošinās, ka piegādes ķēžu diversifikācija un noturība joprojām ir būtiski uz standartiem balstītu tirgu komponenti.

Lai aizsargātu ES un dalībvalstu investīcijas KSI projektos, būs svarīgi nodrošināt, ka to dzīvotspēju nevar izjaukt ar plēsonīgām tirgus manipulācijām un ārpustirgus ekonomikas praksi un politiku, ko īsteno vēsturiskie piegādātāji. Ciešā sadarbībā ar G7 un citiem partneriem un saskaņā ar paziņojumu par ekonomisko drošību **Komisija plāno izstrādāt un ieviest stingru politikas pieeju, tai skaitā tirdzniecības instrumentus, kas nodrošina, ka ES var ātri un izlēmīgi rīkoties, ja trešās valstis KSI vērtības ķēdēs īsteno ārpustirgus praksi, piemēram, cenu manipulācijas**⁽³³⁾. Minētajās darbībās Komisija izmantos ES galvenās stiprās puses, piemēram, piekļuvi tās vienotajam tirgum, lai nodrošinātu īstermiņa piekļuvi KSI trešo valstu piegādes ķēdes traucējumu gadījumā.

Darbības vienotā tirgus un KSI vērtības ķēdes noturības aizsardzībai
No 2026. gada 2. ceturkšņa un pēc vajadzības Komisija mobilizēs ITĀSNA rīkkopu iekšējā tirgus aizsardzībai pret piegādes traucējumiem KSI vērtības ķēdē.
Līdz 2026. gada 2. ceturksnim Komisija integrēs KSIA stratēģiskos projektus Ārvalstu tiešo ieguldījumu regulā, lai palielinātu kontroli pār ārvalstu ieguldījumiem stratēģiskās nozarēs.
Vienlaikus Komisija un G7 partneri attīstīs uz KSI standartiem balstītus tirgus, kuru pamatā būs vidiskie, sociālie, pārvaldības, piegādes diversifikācijas un noturības kritēriji.
Līdz 2026. gada 2. ceturksnim Komisija izstrādās stabilu politikas pieeju, tai skaitā tirdzniecības instrumentus, reaģēšanai uz ārpustirgus praksi, piemēram, cenu izkropļojumiem, KSI vērtības ķēdē.

6. PARTNERĪBAS AR TREŠĀM VALSTĪM DIVERSIFIKĀCIJAS NOLŪKĀ

6.1. ES iesaistes stiprināšana un paplašināšana

Lai diversificētu ES KSI piegādes, Komisija ES vārdā un sadarbībā ar dalībvalstīm īsteno proaktīvu KSI diplomātisko programmu. Papildus brīvās tirdzniecības nolīgumiem un tīras tirdzniecības un investīciju partnerībām kopš 2021. gada līdz šim ir

⁽³²⁾ <https://g7.canada.ca/en/news-and-media/news/roadmap-to-promote-standards-based-markets-for-critical-minerals>

⁽³³⁾ Ierakstīt atsauci.

noslēgtas **15 stratēģiskas partnerības** izejvielu jomā ar resursiem bagātām valstīm, un ES turpina paplašināt **partnerību tīklu ar uzticamiem partneriem**⁽³⁴⁾.

Šo partnerību mērķis ir sniegt ieguvumu gan ES, gan tās partneriem, pateicoties bagātināšanai uz vietas. Ir būtiski radīt vietējo pievienoto vērtību un darbvietas, tai skaitā dodot iespēju trešām valstīm stiprināt savas spējas ne tikai ieguves jomā. Kopumā partnerību mērķis ir integrēt abu pušu vērtības ķēdi, atbalstot kopīgus projektus un sadarbojoties vides, sociālo un pārvaldības (VSP) standartu, pētniecības un inovācijas jomā.

Jaunākais saprašanās memorands ar **Dienvīdāfriku** tika noslēgts 2025. gada 20. novembrī. Tā īstenošanai būtu jāatbalsta konkrēti projekti, piemēram, *Zandkopsdrift* stratēģiskais projekts retzemju metālu un mangāna ražošanai un *Manganese Metal Company* augstas tīrības mangāna sulfāta monohidrāta ražotne. Turklāt Komisija sāka divpusējas sarunas ar **Brazīliju**, kas ir stratēģisks partneris ar svarīgām vērtības ķēdēm retzemju metālu, niobija, niķeļa, grafīta, litija, mangāna un alumīnija jomā.

Komisija arī strādās pie tā, lai ES KSI vērtības ķēdi integrētu attiecībās ar stratēģiskajiem partneriem, BTN valstīm, paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm un kaimiņvalstīm. Piemēram, tā finansēs KSI projektus, izmantojot Ukrainai paredzēto investīciju satvaru, kas var dot labumu Ukrainas stratēģiskajiem projektiem un virzīt ES un Ukrainas stratēģiskās partnerības īstenošanu izejvielu jomā. Attiecīgā gadījumā tā arī nodrošinās finanšu instrumentus, izmantojot Rietumbalkānu investīciju satvaru, lai veicinātu šā reģiona rūpniecības vērtības ķēžu integrāciju ar ES. Tiks veicināta ciešāka sadarbība ar mūsu kaimiņreģiona valstīm, jo īpaši Ziemeļāfrikā, attiecībā uz piekļuvi fosfātiežu un kālija karbonāta resursiem, kā arī Persijas līcī. Gaidāmais Vidusjūras reģiona pakta rīcības plāns ietvers virkni investīciju projektu, kas arī piedāvās savstarpēji izdevīgas iespējas mūsu dienvidu kaimiņreģiona partnervalstīm.

6.2. Daudzpusējo iniciatīvu izmantošana diversificētas piegādes nodrošināšanai

Daudzpusējā līmenī ES un G20 partneri ir atzinīgi novērtējuši **kritiski svarīgu derīgo izrakteņu satvaru** – sadarbības plānu, kura mērķis ir nodrošināt, ka kritiski svarīgie izrakteņi veicina ilgtspējīgu izaugsmi un labklājību visā vērtības ķēdē⁽³⁵⁾. Šis satvars cita starpā palīdzēs virzīt ģeoloģisko resursu kartēšanu, uzlabot VSP standartus un palielināt investīcijas KSI vērtības ķēdē.

Lai kolektīvi mazinātu KSI projektu risku, Komisija Kanādas G7 prezidentūras laikā atbalsta Kritiski svarīgo derīgo izrakteņu ražošanas aliansi. 2025. gada oktobrī G7 ministru sanāsmē atbalstīto un izziņoto projektu saraksts ir pirmais solis ceļā uz koordinētiem centieniem atbalstīt globālo KSI piegādes ķēdi. Gaidāmajās iterācijās būtu jāiekļauj papildu projekti, kas atrodas dažādās jurisdikcijās. Kritiski svarīgo derīgo izrakteņu ražošanas alianse un uz standartiem balstītais G7 ceļvedis atspoguļo iepriekš

⁽³⁴⁾ Argentīna, Austrālija, Čīle, Dienvidāfrika, Grenlande, Kanāda, Kazahstāna, Kongo Demokrātiskā Republika, Namībija, Norvēģija, Ruanda, Serbija, Ukraina, Uzbekistāna un Zambija.

⁽³⁵⁾ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/11/22/g20-johannesburg-leaders-declaration/>

izklāstītās darbības gan kritiski svarīgo izejvielu vērtības ķēdes piedāvājuma, gan pieprasījuma pusē.

Partnerības darbības ar trešām valstīm piegāžu diversifikācijai
ES diplomātiskie un ekonomiskie instrumenti Eiropas komandas kontekstā arī palīdzēs noslēgt līgumus starp ES un trešo valstu uzņēmumiem.
Komisija sāks sarunas par KSI partnerību ar Brazīliju. Komisija uzlabos sadarbību ar dienvidu kaimiņreģionu, jo īpaši izmantojot gaidāmo Vidusjūras reģiona pakta rīcības plānu.
Komisija izmantos G7 Kritiski svarīgo izejvielu ražošanas aliansi KSI projektu ES un partnervalstīs riska mazināšanai.
Komisija G20 kritiski svarīgo izejvielu satvarā veiks turpmākus pasākumus saistībā ar kopīgo apņemšanos un spēcīgo virzību uz diversifikāciju G20 līmenī.

SECINĀJUMS

Lai gan Eiropas Savienība ir noteikusi skaidru programmu kritiski svarīgo izejvielu piegādes nodrošināšanai, pašreizējo augsto atkarības līmeni ir paredzēts samazināt tikai pakāpeniski un vidējā termiņā. Ņemot vērā problēmas mērogu, tikai drosmīga kolektīva un kopīga ES un dalībvalstu rīcība var atbalstīt Eiropas rūpniecību plaša mēroga diversifikācijas centienos, mobilizējot dažādus instrumentus, kompetences un finansiālās spējas stabilas un efektīvas ES KSI vērtības ķēdes izveidošanai.

Plānā *RESourceEU* ir izklāstītas vairākas darbības, kuru mērķis ir stiprināt ES diversifikācijas politiku ar īstermiņa ietekmi, lai strauji palielinātu tās noturību pret piegādes ķēžu traucējumiem un signalizētu tirgiem par jaunu politikas virzienu vidējā termiņā. Šādas darbības tiks pastiprinātas, izveidojot centru, kas pārvaldīs īpašus rīkus un cenu atbalsta mehānismus un spēs veicināt ES KSI vērtības ķēdes diversifikāciju, projektu izstrādi un noturību. Centru atbalstīs ar finanšu resursiem no Eiropas Konkurētspējas fonda, kas ierosināts kā daļa no nākamās daudzgadu finanšu shēmas.

Kritiski svarīgo izejvielu piegādes diversifikācijai turpmākajos gados jāķļūst par ES galveno politisko prioritāti. Šajā nolūkā Komisija pastiprinās centienus, mobilizējot visus politikas un finanšu instrumentus, ES KSI piegādātāju bāzes paplašināšanai, iekšzemes ieguves un reciklēšanas stiprināšanai un pašreizējās pārmērīgās atkarības no kritiski svarīgām izejvielām mazināšanai. Eiropas Komisija aicina uzlabot sadarbību kritiski svarīgo izejvielu jomā ar Eiropas Parlamentu, ES dalībvalstīm, trešo valstu partneriem, rūpniecības nozares ieinteresētajām personām un pilsonisko sabiedrību. Komisija aicina Eiropadomi apstiprināt šo plānu. *RESourceEU* panākumi ir atkarīgi no sadarbības.